

ความเชื่อและการประกอบสร้างภาพลักษณ์
สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)
ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Beliefs and Image Construction of Somdej Chaophraya
Borom Maha Sri Surywongse (Chuang Bunnak)
from Personnel in Bansomdejchaophraya
Rajabhat University

(Received: Oct 10, 2019 Revised: June 2, 2020 Accepted: June 11, 2020)

จิตติมา ทองอ่อน¹
Jittima Thong-on
วันวิสาข์ สำนักองค์²
Wanvisa Samnongkam
สมบัติ สมศรีพลอย³
Sombat Somsriploy

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) โดยการสัมภาษณ์บุคลากร ศิษย์ปัจจุบัน

¹นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

และศิษย์เก่า ที่ร่วมพิธีกรรมบวงสรวงและกิจกรรมต่าง ๆ ในวันคล้ายวันพิราลัย ผลการศึกษาพบว่าความเชื่อที่บุคลากรมีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) มี 2 ความเชื่อ ได้แก่ 1) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัย ที่ทุกคนเคารพนับถือ และ 2) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ยามมีเรื่องทุกข์กายทุกข์ใจ ก็ขอให้ท่านช่วยเหลือหรือบนบาน ส่วนการประกอบสร้างภาพลักษณ์มี 3 ภาพลักษณ์ ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถดลบันดาลให้ได้ในสิ่งที่ปรารถนา 2) ภาพลักษณ์เปรียบเสมือนบิดา ที่ชาวบ้านสมเด็จให้ความเคารพนับถือ และ 3) ภาพลักษณ์เป็นบุคคลสำคัญ ที่นายก้องด้วยคุณูปการ คุณงามความดีของท่าน ทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยายกย่องและเชิดชูท่าน ในฐานะบุคคลสำคัญ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ ความเชื่อ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

Abstract

This research aims to study beliefs and image construction of Somdej Chaophraya Borom Maha Sri Surywongse (Chuang Bunnak) from personnel in Bansomdejchaophraya Rajabhat University. The data were collected from the activities in commemorative anniversary of his death's event and the interviews from the university's personnel, current students and alumni. The result of the study showed that there are 2 kinds of beliefs of Somdej Chaophraya Borom Maha Sri Surywongse (Chuang Bunnak); they are 1) Somdej Chaophraya Borom Maha Sri Surywongse is the sacred being of the university whom everyone respects. and 2) Somdej Chaophraya Borom Maha Sri Surywongse is a spiritual anchor for those who are being suffered

to ask or pray for help. For the image construction, there are 3 kinds of image found which are 1) the image of sacred being who can grant wishes to people, 2) the image of father whom the personnel in Bansomdejchaophraya Rajabhat University respect, and 3) the image of important and glorified person. His good deeds and devotion make the personnel in Bansomdejchaophraya Rajabhat University respect and glorify him as an important person.

Keywords: Image, Belief, Somdej Chaophraya Borom Maha Sri Surywongse

บทนำ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลาช้านานในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือปัจจุบันความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ล้วนให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วีรบุรุษ เทพเจ้าหรือวัตถุต่าง ๆ ที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่นเดียวกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีความเชื่อและความศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) หรือที่บุคลากรเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เจ้าพ่อ”

สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นรัฐบุรุษคนสำคัญใหญ่ยิ่งคนหนึ่งของชาติไทยได้เริ่มรับราชการเป็นมหาดเล็กในรัชกาลที่ 2 ได้เป็นหลวงนายสิทธิ์ในรัชกาลที่ 3 แล้วเป็นจมื่นไวยวรนาถเป็นแม่ทัพไปรบยวนในรัชกาลที่ 3 แล้วเป็นพระยาศรีสุริยวงศ์จางวางมหาดเล็กได้คบค้าสมาคมกับพวกมิชชันนารีอเมริกันมีความรอบรู้การเมืองของต่างประเทศทั้งในยุโรปและอเมริกา ท่านเป็นคนมีทัศนะมองโลกอย่างกว้างไกลจนถึงรัชกาลที่ 5 ท่านได้เป็นสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ผู้มีความซื่อสัตย์

จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบรมราชวงศ์จักรี (ณัฐฉัตร สุทธิสงคราม, 2516, น. 3-4) ท่านมีความเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เนื่องกระทรวงธรรมการได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นที่จวนของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) และได้พัฒนามาจนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในปัจจุบัน

แม้ว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จะถึงแก่พิราลัยไปแล้วแต่คุณงามความดีที่ท่านได้ทำเพื่อส่วนรวมและประเทศชาตินั้นทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานั้นมีความซาบซึ้งจงรักภักดีต่อท่านและยึดถือท่านเป็นแบบอย่างในเรื่องของความซื่อสัตย์ จนกลายมาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสถาบัน เป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดังนั้น ด้วยคุณูปการคุณงามความดีของท่านทำให้ในทุกวันที่ 19 มกราคม ของทุกปีทางมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้มีการจัดงานวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ขึ้นเพื่อให้นักศึกษา ศิษย์เก่า และบุคลากรได้แสดงความเคารพและความศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีถวายเครื่องสังเวย การแสดงรำถวายมือ การแสดงละครเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนฟันม่าน การแข่งขันประกวดวงดนตรีลูกทุ่งชิงถ้วยพระราชทาน การแสดงโขน การวางพวงมาลา เป็นต้น เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติของท่าน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) โดยศึกษาพิธีกรรมบวงสรวงในวันพิราลัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค)

ขอบเขตการวิจัย

การสัมภาษณ์เฉพาะบุคลากร ศิษย์ปัจจุบัน และศิษย์เก่า ของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 60 คนที่เข้าร่วมพิธีกรรมบวงสรวง การสักการะ
และกิจกรรมเชิดชูเกียรติต่าง ๆ เนื่องในวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยา
บรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ในวันที่ 17-19 มกราคม 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความเชื่อ การประกอบสร้างภาพลักษณ์ และเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในพิธีบวงสรวง และกิจกรรมการเชิดชูเกียรติ
ในวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)
ในวันที่ 17-19 มกราคม 2562 รวมทั้งสัมภาษณ์นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า
และบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. วิเคราะห์ความเชื่อของบุคลากรอันมีผลต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์
สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอบทความวิจัย

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์บุคลากร ศิษย์ปัจจุบัน และศิษย์เก่า ที่ร่วมพิธีกรรม บวงสรวงและกิจกรรมต่าง ๆ ในวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ในวันที่ 17-19 มกราคม 2562 สามารถวิเคราะห์ความเชื่อต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ดังนี้

1. ความเชื่อที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

ความเชื่อเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดจนเกิดเป็นพิธีกรรม เมื่อบุคคลหรือสังคมกลุ่มใดมีความเชื่ออย่างไรก็จะแสดงพิธีกรรมออกมาตามความเชื่อนั้น พิธีกรรมจึงเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อ โดยพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) และความเชื่อของบุคลากรที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สามารถแบ่งประเภทผู้ที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่าที่จบจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาโดยสามารถวิเคราะห์ความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ 2 ประเภท ได้แก่ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

1.1 ความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2552 (2546, น. 1157) ให้ความหมายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าสิ่งหรือภาวะที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติสามารถบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ดังปรารถนา ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันที่มีความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีดังนี้

อภิวัดน์ สุธรรมดี (2562, สัมภาษณ์) บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในความคิดเห็นส่วนตัวมีความคิดเห็นว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) หรือเจ้าพ่อช่วง ท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ที่ดูแลและคอยคุ้มครองนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ภายในมหาวิทยาลัย โดยก่อนที่จะเป็น
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้นั้นจะต้องมีคุณงามความดีซึ่งเจ้าพ่อก็มีคุณงามความดีในหลายประการ

นิชนัน โปธิสมจิต (2562, สัมภาษณ์) ศิษย์เก่าที่จบการศึกษา
จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเชื่อและความศรัทธา
ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) มีความเชื่อและศรัทธา
ว่าท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ สถานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
โดยคิดว่าสถานที่แห่งนี้มีบารมีของท่านคุ้มครองอยู่ และคิดว่าท่านจะคอยปกป้อง
คุ้มครองและเกื้อหนุนนักศึกษาจนกว่าจะสำเร็จการศึกษาซึ่งประสบการณ์ตรง
ส่วนมากจะเป็นการขอพรจากท่านว่า ให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้ชีวิตมีความสุข

พรพิศาล หิรัญ (2562, สัมภาษณ์) นักศึกษาปัจจุบัน กำลังศึกษา
อยู่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มีความเชื่อ
ความศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)
โดยเราเห็นท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในมหาวิทยาลัย ส่วนตัวไม่เคยมีประสบการณ์ตรง
กับเจ้าพ่อ แต่เคยได้ยินเรื่องเล่าของรุ่นพี่ที่รู้จักกันเล่าให้ฟังว่า วันนั้นอยู่ทำงานกัน
ที่มหาวิทยาลัยจนดึกประมาณสี่ทุ่ม เห็นคนเดินมาตรงบริเวณกลุ่มที่ทำงานอยู่
แล้วถามว่า “ดึกแล้วทำไมไม่กลับบ้าน” กลุ่มที่ทำงานก็รีบเก็บของเพราะคิดว่า
ยามมาไล่ให้กลับบ้าน เมื่อเก็บของเสร็จก็พากันเดินออกจากมหาลัย คนในกลุ่ม
ต่างก็รู้สึกคุ้นหน้าคนที่มาถาม แต่ก็ไม่ได้คิดอะไร จนถึงหน้าลานเจ้าพ่อ
ทุกคนก็ยกมือไหว้ คิดว่าที่เห็นท่าน เพราะต้องการมาปกป้องและคุ้มครองลูก ๆ
ของท่าน

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า
สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตามความเชื่อของอภิปิณฑน์ สุธรรมดี
เกิดจากความคิดเห็นส่วนตัวว่า ท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลและคอยคุ้มครอง
นักศึกษา ส่วนนิชนัน โปธิสมจิต มีความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์ตรง
ในการขอพรว่า ท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตประจำสถาบัน คอยปกป้องคุ้มครอง

และเกื้อหนุนนักศึกษา และพรพิศาล หิรัญ มีความเชื่อที่เกิดจากเรื่องเล่าของรุ่นพี่ว่าท่านต้องการมาปกป้องและคุ้มครองลูก ๆ จากความเชื่อดังกล่าว ทำให้ท่านมีตัวตนทางความคิดว่า ท่านจะคอยปกป้องและคุ้มครองชาวบ้านสมเด็จที่ถือเป็นลูก ๆ ของท่านให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ดี เช่น การที่ท่านปรากฏตัวให้นักศึกษาเห็นเพื่อไล่กลับหอพักในเวลากลางคืนนั้นทำให้เชื่อได้ว่าท่านมีความปรารถนาดีและความเป็นห่วงลูก ๆ ของท่านทุกคนท่านจึงคอยคุ้มครองอยู่เสมอ และด้วยมีความเชื่อว่าบารมีของท่านจะยังคงคอยเกื้อหนุนลูก ๆ ของท่านอยู่เสมอ

1.2 ความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มันจะเกิดขึ้นจากความมั่นใจ เมื่อมั่นใจแล้วก็ทำให้จิตรวมตัวจึงทำให้คนที่มีความเชื่อในสิ่ง ๆ หนึ่งจะยึดถือสิ่ง ๆ นั้นเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจจากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจัดงานวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นั้นแสดงให้เห็นว่ามีผู้คนมากมายที่นับถือศรัทธาสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันที่มีความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีดังนี้

รัชนิ วงศ์ตรัน (2562, สัมภาษณ์) บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเพราะเวลาที่ไม่สบายใจในสิ่งไหนก็มาบอกกับท่านหรือขอพรจากท่านหลังจากนั้นก็ได้รับความสบายใจด้วยประสบการณ์ตรงจากแรงศรัทธาที่มีต่อท่านเพราะเคยอธิษฐานขอท่านว่าหากสามเือนได้พบเห็นซึ่งความจริง หลังจากนั้นก็ได้พบเห็นความจริงตามที่ขอ และเคยบนบานท่านขอให้หาสิ่งของที่ตนเองทำหายไปนั้นเจอก็จะถวายของตามที่ได้บนบานไว้และหากว่าเคยบนบานสิ่งใดต่อท่านก็จะต้องนำมาถวายตามที่บนบานเอาไว้อย่าผิดคำพูดต่อท่าน

สุภาภรณ์ อินสันเทียะ (2562, สัมภาษณ์) ศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากคณะครุศาสตร์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีความเชื่อและความศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) โดยคิดว่าท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของนักศึกษาทุก ๆ คน และในทุก ๆ ปีจะเดินทางกลับมาสักการะเจ้าพ่อในวันคล้ายวันพิราลัยและมีความเชื่อตั้งแต่สมัยเรียนว่าอย่าขอเรื่องการเรียนและเรื่องความรัก ซึ่งประสบการณ์โดยตรงส่วนมากจะขอเรื่องสุขภาพและการทำงานเมื่อเรียนจบ

วรพงษ์ เกิดพร้อม (2562, สัมภาษณ์) นักศึกษาปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์มีความเชื่อว่าเจ้าพ่อท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพราะหลังจากที่เข้ามาศึกษาในสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และได้ศึกษาประวัติของท่านก็ยิ่งทำให้รู้สึกศรัทธาในตัวของท่านและยึดท่านเป็นแบบอย่างและเป็นกำลังใจในการเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มักจะมีมีความเชื่อว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะบุคลากรส่วนมากจะมีความเชื่อว่าท่านเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นกำลังใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เช่น เมื่อเกิดความไม่สบายใจ รัชนี้ วงศ์ตุรน์ ก็จะมาบอกกล่าวหรือขอพร ส่วน สุภาภรณ์ อินสันเทียะ ยึดเหนี่ยวท่านเป็นหลัก จะต้องเดินทางกลับมาสักการะในวันคล้ายวันพิราลัยทุกปี และวรพงษ์ เกิดพร้อม เมื่อได้ศึกษาประวัติของท่านก็ยิ่งทำให้รู้สึกศรัทธาในตัวของท่านและเกิดความเชื่อโดยยึดท่านเป็นแบบอย่างและยึดท่านเป็นกำลังใจในการเรียน

จากข้อความการสัมภาษณ์ข้างต้น ทั้งหมดเป็นความเชื่อในระดับปัจเจกบุคคล ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดเฉพาะตน จากประสบการณ์ตรงที่ได้บบานหรือสัมผัสกับเจ้าพ่อจากเรื่องเล่าที่ส่งทอดกันมาจากรุ่นที่ผู้รื้อน้องจากการศึกษาประวัติแล้วทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธา ล้วนเป็นความเชื่อที่ทำให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ที่ยังคงมีความเชื่ออย่างเหนียวแน่น และใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเสมอมาเป็นเวลาอันยาวนานและส่งผลให้พลความเชื่อ จากรุ่นสู่รุ่น

2. การประกอบสร้างภาพลักษณ์ ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

ภาพลักษณ์ คือ ความคิดหรือจินตนาการของมนุษย์ที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกที่ได้สัมผัสด้วยการรับรู้ต่อความเป็นไปของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มองถึงการกระทำภายนอกจึงไม่ได้หมายรวมถึง “อัตตะ” ที่อยู่ภายในบุคคลแต่ละคน การที่ภาพลักษณ์เกิดจากจินตนาการ ความคิดของมนุษย์ ภาพลักษณ์ของบุคคลใด ๆ (สายพิน แก้วงามประเสริฐ, 2537, ออนไลน์) ความเชื่อของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกนึกคิดส่วนตัว ประสบการณ์ตรง เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนการศึกษาประวัติที่มีคุณธรรมความดี ล้วนเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างตัวตนให้เกิดภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ สามารถวิเคราะห์ได้ 3 ภาพลักษณ์ ดังนี้

2.1 ภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง สิ่งหรือภาวะที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ดังปรารถนา (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1157) ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ที่มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีดังนี้

วรุณรัตน์ คนชื่อ (2562, สัมภาษณ์) บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีภาพลักษณ์ของท่านว่าท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในใจเพราะมีภาพสเก็ทซ์ของท่านอยู่ในห้องทำงาน เพื่อย้ำเตือนตัวเองว่าเรามีท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในใจของเรา เวลาที่เราติดขัดหรือต้องการ

ให้การทำงานของเราราบรื่นเราก็จะขอหรือนึกถึงท่าน เวลาเดินทางไกลก็เช่นกัน
จะคอยนึกถึงท่านให้ท่านคุ้มครองเราตลอด

กรณีการ สมบูรณ์ (2562, สัมภาษณ์) ว่าศิษย์เก่าคณะวิทยาการ
จัดการ สาขาการบัญชีมีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค) ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมถึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจด้วย มีความเคารพ
และศรัทธาต่อท่านตั้งแต่ได้เข้ามาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ เพราะเราเห็นทุกคน
ให้ความสำคัญกับเจ้าพ่อมาก ไม่สบายใจหรือมีเหตุอะไรก็มาขอให้เจ้าพ่อช่วย
จึงทำให้เรานับถือ และศรัทธาตั้งแต่จบจากมหาวิทยาลัยก็ได้กลับมาไหว้
ในวันพืชรำลึกของทุกปี

ภักพล คงดวงศ์ (2562, สัมภาษณ์) นักศึกษาปัจจุบัน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาลัยการดนตรี ด้วยความที่ตัวผม
เป็นนักศึกษาที่เข้ามาสามปี ทุก ๆ ปี ในวันคล้ายวันพืชรำลึกก็จะเห็นศิษย์เก่า นักศึกษา
หรือบุคคลภายนอกเข้ามากราบไหว้เจ้าพ่อ และทางมหาวิทยาลัยก็จัดพิธีบวงสรวง
และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างยิ่งใหญ่ในทุกปี จึงทำให้ตัวผมมีภาพลักษณ์ว่าเจ้าพ่อ
เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่นักศึกษาบ้านสมเด็จให้ความสำคัญนับถือ เคารพ และศรัทธา
ประสบการณ์ตรงที่ตนเองได้พบเจอคือเคยขอเจ้าพ่อก่อนเข้ามาหาวิทยาลัยให้ตนเอง
สอบเข้าหาวิทยาลัยนี้ได้แล้วก็ได้เข้ามาเรียนตามที่บนเอาไว้จึงทำให้ส่วนตัวมีความนับถือ
เจ้าพ่อท่านมาก

ภาพลักษณ์ ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติที่มนุษย์ซึ่งมีความเชื่อศรัทธาสามารถ
ร้องขอหรือบนบานได้ ดังที่ วรุณรัตน์ คนชื่อ บอกว่าท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิต
อยู่ในใจของเรา เวลาติดขัดเรื่องงานหรือเดินทางไกล ก็ขอให้ท่านขจัดอุปสรรค
หรือคุ้มครองให้เดินทางปลอดภัย เพียงแค่นึกถึงท่านนั้นก็ทำให้เกิดความสบายใจ
ส่วน กรณีการ สมบูรณ์ ประกอบสร้างภาพลักษณ์ประจำตนว่าท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
รวมถึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจด้วย เมื่อไม่สบายใจหรือมีเหตุอะไรก็มาขอให้เจ้าพ่อช่วย
เช่นเดียวกับภักพล คงดวงศ์ เคยบนบานกับเจ้าพ่อขอให้เข้ามาเรียนในสถาบันแห่งนี้

ความเชื่อของนักศึกษา ศิษย์เก่า และบุคลากร ที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พอจะประมวลภาพลักษณ์ได้ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะทุกคนให้ความเคารพ และเชื่อในตัวตนของท่านว่าท่านคอยปกป้อง รักษา ช่วยเหลือให้ตนเองพบเจอแต่สิ่งที่ดี ๆ พบเจอแต่ความสุขจากการสัมภาษณ์นักศึกษามีความเชื่อว่าห้ามขอยู 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความรัก และเรื่องเรียน เพราะเชื่อว่าเจ้าพ่อต้องการให้ทำตนเองประสบความสำเร็จด้วยตนเอง จึงทำให้ไม่มีใครกล้าขอร้องนี้ บุคลากรบางคนก็มีการบนบานเวลาที่ของหายหรือเกิดความไม่สบายใจ เมื่อได้ตามความปรารถนาแล้วส่วนมากก็จะนำพวงมาลัยดอกดาวเรืองมาไหว้หรือแก้บนที่สิ่งที่ตนเองขอไว้ เหตุผลนี้ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักศึกษา ศิษย์เก่า และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในส่วนมากมีภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.2 ภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เปรียบเสมือนบิดาที่ให้ความเคารพบิดา หมายถึง ผู้ให้กำเนิด, ผู้ก่อตั้ง เช่น บิดาแห่งประวัติศาสตร์(พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 673) ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันที่มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เปรียบเสมือนบิดาที่ให้ความเคารพ มีดังนี้

ไพรลดดา กุศลสร้าง (2562, สัมภาษณ์) บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีภาพลักษณ์ของเจ้าพ่อเปรียบเสมือนพ่ออีกคนหนึ่ง เพราะถือว่าท่านมีพระคุณต่อสยามประเทศและต่อมหาวิทยาลัยที่ท่านได้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้เหมือนกับพ่อที่ให้โอกาสลูก ๆ ทางด้านการศึกษา หากท่านไม่ได้บริจาคที่ดินตรงนี้ มหาวิทยาลัยนี้ก็ไม่สามารถก่อตั้งขึ้นมาและมอบความรู้ให้กับนักศึกษาได้จนถึงปัจจุบันนี้

พรพรรณ ปลุกใจ (2562, สัมภาษณ์) ศิษย์เก่าคณะวิทยาการจัดการ สาขานิเทศศาสตร์ มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นเหมือนพ่อคนหนึ่งของเราเวลาจะไปไหนก็จะไหว้ทำความเคารพ

เพราะนักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัยก็ได้ให้ความเคารพนับถือท่าน วันพิราลัย
ในทุก ๆ ปีก็จะมีศิษย์เก่า นักศึกษารุ่นต่าง ๆ กลับมาเคารพบูชา กลับมาเยี่ยมเยือน
สถาบันที่สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นมา
เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี

สหรัฐ พรหมทัศน์ (2562, สัมภาษณ์) นักศึกษาปัจจุบัน
คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ด้วยตนเองมีภาพลักษณ์ว่าเจ้าพ่อเปรียบเหมือน
พ่ออีกคนหนึ่งซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ตัวข้าพเจ้าตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
ในแต่ละวันข้าพเจ้าจะขอพรขอให้การมาเรียนในแต่ละวันของข้าพเจ้า
มีแต่ความราบรื่นไม่มีสิ่งติดขัด ประสบการณ์ตรงที่ข้าพเจ้าได้พบคือข้าพเจ้า
เคยขอพรจากเจ้าพ่อให้รายวิชาภูมิศาสตร์ อย่าได้เกรดต่ำกว่า B ซึ่งก็ได้สมตั้งใจ
ของข้าพเจ้า จึงทำให้ข้าพเจ้าตั้งใจศึกษารวมกับพลังในแรงศรัทธาต่อเจ้าพ่อ
ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา ศิษย์เก่า และบุคลากร มีผู้คนที่
ที่มีภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เปรียบเสมือน
บิดาคนที่สองของตน ไพรลดา กุศลสร้าง มีมุมมองต่อภาพลักษณ์นี้ในด้านบิดา
ผู้มีพระคุณด้านการศึกษาระดับประเทศและสถาบัน ที่ท่านได้บริจาคที่ดิน
เพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ส่วน พรพรรณ ปลูกใจ (2562, สัมภาษณ์) มีภาพลักษณ์
เป็นเหมือนพ่อคนหนึ่ง ที่ต้องเคารพนับถือ บูชากราบไหว้ และสหรัฐ พรหมทัศน์
คิดว่าเจ้าพ่อเปรียบเหมือนพ่ออีกคนหนึ่งซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ตัวข้าพเจ้า
ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากความเคารพต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค) จึงมีภาพลักษณ์เป็นพ่อคนหนึ่งที่มีพระคุณ คอยดูแล ปกป้อง
และมอบสิ่งที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก ๆ ให้ทำตามในแบบอย่าง
ที่ได้สร้างไว้ให้

2.3 ภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)
เป็นบุคคลสำคัญที่น่ายกย่อง ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบุคลากร ศิษย์เก่า
และศิษย์ปัจจุบันที่มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค) เป็นบุคคลสำคัญ มีดังนี้

ภุริทัต ดีประเสริฐ (2562, สัมภาษณ์) บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีความเชื่อว่า สมเด็จพระญาณสังวรมหาคีรีธรรมาจารย์ (ช่วง บุนนาค) เป็นบุคคลสำคัญที่มีความเชื่อว่า ชาวบ้านสมเด็จนั้นให้ความนับถือท่าน เพราะท่านก็เป็นบุคคลที่ดี สร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติหลาย ๆ อย่าง และเราก็สามารถนำท่านมาเป็นแบบอย่างให้กับเราในด้านการทำงานได้อีกด้วย

วรรณิษา ทองแก้ว (2562, สัมภาษณ์) ศิษย์เก่าคณะวิทยาการจัดการ สาขาการตลาด มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระญาณสังวรมหาคีรีธรรมาจารย์ (ช่วง บุนนาค) ว่าเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ เพราะมหาวิทยาลัยยึดมั่นในเรื่องของสัจจิง เว อมตา วาจา เรื่องของคำพูด เพราะฉะนั้นคำพูดของเราก็เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่จะแสดงผลออกมาจึงทำให้เรามีภาพลักษณ์ของท่านในเรื่องของความซื่อสัตย์ และความสามารถในเรื่องอื่น ๆ ด้วย

เอกชัย ล้ำประเสริฐ (2562, สัมภาษณ์) นักศึกษาปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ สาขาพลศึกษาด้วยตนเองมีความศรัทธา และชื่นชมในความสามารถ รวมถึงการทำงานของ ท่าน เพราะตั้งแต่เราได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย ทำให้เราได้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ของท่านจึงทำให้มีภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระญาณสังวรมหาคีรีธรรมาจารย์ (ช่วง บุนนาค) เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองและเป็นผู้ที่ตั้งใจที่จะทำให้ประเทศชาติได้มีการพัฒนา

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา ศิษย์เก่า และบุคลากร ปรากฏภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระญาณสังวรมหาคีรีธรรมาจารย์ (ช่วง บุนนาค) เป็นบุคคลสำคัญ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดี ตามที่ ภุริทัต ดีประเสริฐ กล่าวว่า เราสามารถนำท่านมาเป็นแบบอย่างในด้านการทำงาน ส่วน วรรณิษา ทองแก้ว มองว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ เป็นภาพลักษณ์ที่เด่นชัดในประวัติศาสตร์ชาติไทย สอดคล้องกับ เอกชัย ล้ำประเสริฐ ที่ต่อยอดภาพลักษณ์เรื่องความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง ทั้งหมดเป็นภาพลักษณ์ที่น่ายกย่อง ที่ควรประพฤติตาม หรือนำเป็นแบบอย่างในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการประกอบสร้างภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผลการศึกษา พบว่าความเชื่อของบุคลากรที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัยที่คอยคุ้มครองสมาชิกทุกคน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต สามารถบนบานให้ช่วยเหลือได้สำเร็จ นอกจากนั้น ความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยายังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ทั้งหมด 3 ภาพลักษณ์ ได้แก่ ภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยคุ้มครองดูแลให้เกิดความสุข เป็นบิดาผู้มีพระคุณ ที่ต้องเคารพบูชา และเป็นบุคคลสำคัญที่มีคุณูปการต่อชาติบ้านเมืองที่น่ายกย่องและนำไปเป็นแบบอย่างในชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารงานวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยในเรื่อง ความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พบว่าการวิจัยนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

แนวคิดของความเชื่อ เนื่องจากคติความเชื่อเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์จึงทำให้ผู้วิจัยพบว่า การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้จัดพิธีกรรมบวงสรวงและกิจกรรมวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นี้ขึ้นเนื่องจากท่านมีคุณูปการต่อทางมหาวิทยาลัย โดยได้บริจาคที่ดินสร้างเป็นวิทยาลัยฝึกหัดครูในอดีตและพัฒนามาจนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ในปัจจุบัน นอกจากนั้นการจัดพิธีบวงสรวงสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ขึ้นมาในทุกปีนั้น เพื่อแสดงให้เห็นการระลึกถึงท่านอยู่เสมอโดย บุคลากร ศิษย์ปัจจุบัน และศิษย์เก่ามีความเชื่อว่าท่านยังสถิตอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแห่งนี้ เพื่อคอยปกป้องและคุ้มครองชาวบ้านสมเด็จให้พ้นภัยอันตรายทั้งปวง

นอกจากแนวคิดที่สอดคล้องแล้วนั้น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็มีส่วนสำคัญต่อการศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งพบว่าจากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีเอกสารและงานวิจัย ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างภาพลักษณ์ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

เรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาเป็น การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จากการสัมภาษณ์ความเชื่อส่วนใหญ่ของบุคลากร นักศึกษา และศิษย์เก่า ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเภทความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้ 2 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง “คติความเชื่อของนักศึกษาที่มีต่อ ‘เจ้าพ่อ’” ของ อัครวิทย์ เรื่องรอง (2543) เป็นจำนวน 2 ประเด็น และแตกต่างกัน 6 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่แตกต่างกัน ได้แก่ ความเชื่อในฐานะเป็นสิ่งเคารพ ศรัทธา ความเชื่อในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจ ความเชื่อเรื่องการบนบาน ความเชื่อในเรื่องเครื่องสักการะ ความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์ และความเชื่อในฐานะเป็นผู้ทรงคุณธรรม จากการศึกษาประเด็นที่แตกต่างพบว่าความเชื่อในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจ ถือเป็นเรื่องเดียวกันกับความเชื่อที่ว่าสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะเมื่อยามที่มีความทุกข์

หรือมีเรื่องไม่สบายใจการที่ได้บอกกล่าวต่อท่านจะทำให้ผู้ที่มีความเชื่อว่าเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจนั้นได้เกิดความสบายใจ

ส่วนเรื่องความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เคารพ ศรัทธา เรื่องการบนบาน เรื่องปาฏิหาริย์และเรื่องเครื่องสักการะ เป็นการจัดอยู่ในเรื่องของความเชื่อที่ว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะการนำเครื่องสักการะมาถวายจะประกอบอยู่ในการทำพิธีกรรมเพื่อบวงสรวงบูชาท่านในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการบนบานต่อท่าน และเมื่อประสบผลสำเร็จ ก็จะต้องนำเครื่องสักการะหรือสิ่งของที่บอกกล่าวกับท่านไว้แก้บน ดังนั้นจากการที่เคารพและศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพราะเชื่อว่าท่านจะสามารถดลบันดาลสิ่งตนเองปรารถนา และสิ่งที่ตนต้องการได้ ส่วนเรื่องความเชื่อว่าเป็นสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้ทรงคุณธรรมในเรื่องนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นบุคคลสำคัญที่น่ายกย่อง เพราะด้วยคุณงามความดี การยึดมั่นในสัจจะวาจา และคุณูปการต่าง ๆ ของท่านที่มีต่อสยามประเทศ ทำให้ท่านถือเป็นผู้ทรงคุณธรรมและบุคคลสำคัญที่น่ายกย่องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

ความเชื่อเป็นสิ่งที่ทุกคนมีในการเคารพนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งความเชื่อและการประกอบสร้างภาพลักษณ์ต่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้วิจัยพบว่าการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้มีการจัดพิธีบวงสรวงวันคล้ายวันพิราลัยของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ขึ้นในทุกปีเพื่อเชิดชูเกียรติของท่านและเพื่อให้ผู้ที่เคารพ ได้กับสักการะท่านเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แสดงถึงความเคารพศรัทธา ซึ่งผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่องเจ้าพ่อพญาแล: ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ ของ สง่า พัฒนชีวะพูล (2538) ซึ่งศึกษาองค์ประกอบ

ของพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือเจ้าพ่อพญาแล คติความเชื่อที่มีต่อเจ้าพ่อพญาแล และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อแสดงความนับถือเจ้าพ่อพญาแล ซึ่งเจ้าพ่อพญาแล และสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ถือเป็นวีรบุรุษที่ทำให้คุณงามความดีต่อประเทศชาติ การจัดพิธีวันคล้ายวันพิราลัย ถือเป็นการบวงสรวงบูชาดวงวิญญาณของท่าน และให้ผู้ที่มีความนับถือหรือศรัทธาต่อท่านได้มีโอกาสกลับมาเยือนถิ่นบ้านสมเด็จ และสักการะท่านด้วยความเคารพศรัทธา

นอกจากนั้นการประกอบสร้างภาพลักษณ์ยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ ภาพลักษณ์ท้าวสุรนารีในประวัติศาสตร์ไทย ของ สายพิน แก้วงามประเสริฐ (2537, ออนไลน์) ที่ถือว่าท่านเป็นวีรบุรุษคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย เช่นเดียวกับท้าวสุรนารีมีอนุสาวรีย์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ความเชื่อของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ สมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ให้ท่านเป็นเทพารักษ์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานั้น จากการศึกษาพบว่าตรงกับภาพลักษณ์ของท่านเป็นสังคตศีลพิธี

ดังนั้นการวิจัยเรื่องความเชื่อของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นั้นมีประโยชน์ต่อชาวราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา หรือผู้ที่มีศรัทธาต่อสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เพราะการท้าวิจัยเรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยพบว่าพลังและแรงศรัทธาจากความเชื่อของบุคลากรที่มีต่อสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นั้นมีมากเกินเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้จัดพิธีกรรมบวงสรวงและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเชิดชูเกียรติท่านในทุกปี ซึ่งจากการศึกษาประวัติและคุณูปการของท่านก็ยิ่งทำให้รู้ว่าท่านเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ไทยอีกคนหนึ่งที่ทำประโยชน์มากมายให้แก่ประเทศชาติอีกทั้งน่ายกย่องท่านเป็นแบบอย่างในเรื่องของการที่มีสัจจะวาจาที่มั่นคงซึ่งถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคคลหรือเยาวชนรุ่นหลังสืบไปและกลายฐานะมาเป็นสังคตศีลพิธีประจำมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ สมบูรณ์. ศิษย์เก่าสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

ชลธิชา ศรีมูลเขียว. นักศึกษาปัจจุบันสาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์. (22 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. (2516). สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊ค.

นักรบ นาคสุวรรณ. (2551). ความเชื่อและพิธีกรรมของประชาชนที่มีต่อพระพินนศ: กรณีศึกษาเทวสถานในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

นิชนัน โปธิสมจิต. ศิษย์เก่าสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

พรพรรณ ปลุกใจ. ศิษย์เก่าสาขานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

ไพโรธดา กุศลสร้าง. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (18 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.

ภัคพล คงวงศ์. นักศึกษาปัจจุบันสาขาดนตรีตะวันตก คณะวิทยาลัยการดนตรี. (18 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.

ภุริทัต ดีประเสริฐ. เจ้าหน้าที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.

ยุทธนา กิจสุภี. (2559). วิเคราะห์ความเชื่อ ความศรัทธาและพิธีกรรมของประชาชนที่มีต่อศาลเจ้าพ่อหลักเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

ราชบัณฑิตยสถาน.(2556). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน

รัชนี้ วงศ์ตรีน. เจ้าหน้าที่ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (25 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

วรพงษ์ เกิดพร้อม. นักศึกษาปัจจุบันสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์. (20 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

วรรณิษา ทองแก้ว. ศิษย์เก่าสาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ. (18 มกราคม

2562). สัมภาษณ์.

วรุณรัตน์ คนชื่อ. อาจารย์ประจำสาขาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (29 กรกฎาคม 2562). สัมภาษณ์.

สง่า พัฒนชีวะพล. (2538). *เจ้าพ่อพญาแล: ความเชื่อและพิธีกรรม*. [วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

สหรัฐ พรหมทัสน. นักศึกษาปัจจุบันสาขาสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์.

(20 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2537). *ภาพลักษณ์ท้าวสุนารีในประวัติศาสตร์ไทย*.

[วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

สุภาภรณ์ อินสันเทียะ. ศิษย์เก่าสาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์. (19 มกราคม 2562).

สัมภาษณ์.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์. (27 ธันวาคม 2561). สัมภาษณ์.

อัศวิทย์ เรืองรอง. (2543). คติความเชื่อของนักศึกษาที่มีต่อ ‘เจ้าพ่อ’. *สหวิทยาการ*

สู่สหัสวรรษใหม่: รวมบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (1), 85-104.

_____. (2561). การประกอบสร้างความหมายเพื่อเชิดชูเกียรติคุณ

สมเด็จพระยาบรมมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง บุนนาค) จากการแสดงโฉน

ชุด “ท้าวมาลีวราชว่าความ”. *ทีทัศน์วัฒนธรรม*, 17(2), 123-149.

อินทรา แก้วขาว. (2552). ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าเกะยอ
ของชุมชนเกะยอ ตำบลเกะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

อุทัย ภัทรสุข. (2554). การศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อ
และพิธีกรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย].

เอกชัย ล้ำประเสริฐ. นักศึกษาปัจจุบันสาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์.
(18 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์.